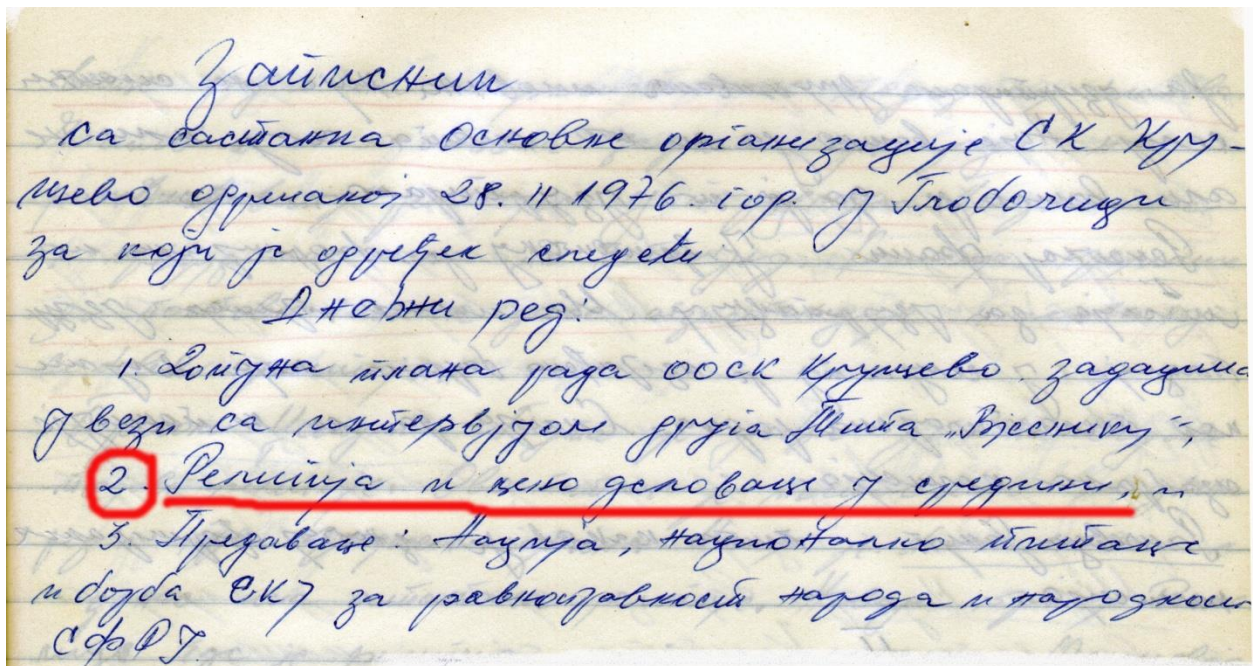

Religija i njeno delovanje u sredini

Na prostoru Jugoslavije državni ateizam je predstavljao deo službene državne politike u doba vladavine Komunističke partije Jugoslavije (KPJ) od 1945. do 1990. godine. Državni ateizam je imao iste osnove kao i u većini drugih država, ali i neke lokalne specifičnosti.

Javno poricanje, pa i suzbijanje religije se opravdavalo činjenicom da verske razlike ističu razlike među jugoslavenskim narodima i narodnostima, te tako podstiču nacionalizam i šovinizam te potkopavaju bratstvo-jedinstvo.

Državni ateizam je svoje najekstremnije oblike imao neposredno nakon Drugog svetskog rata.

Kasnije se državni ateizam ispoljavao kroz implicitne oblike. Izvršena je potpuna sekularizacija javnog života - u školama je ukinuta veronauka, a iz školskih udžbenika izbačen verski sadržaj i umesto toga promovirana kritika religije. Verski sadržaji su takođe proglašeni iz medija, a čak su se prestali slaviti i verski praznici.

Najefikasnije sredstvo državnog ateizma bila je činjenica da je KPJ/SKJ Ustavom imala zagarantovanu vodeću ulogu u društvu. S obzirom da je ateizam

bio nužan preduvjet članstva u Partiji, to je značilo da se na svim vodećim položajima u društvu mogu nalaziti samo ateisti, mada je bilo i onih koji su bili članovi Saveza Komunističke Partije, a tajno su proslavljali verske praznike itd.

Godine 1946. ukinuti su šerijatski sudovi. 1950. godine donesen je zakon kojim je ženama zabranjeno nositi feredže. Godine 1952. zatvorene su sve tekije u Bosni i Hercegovini i zabranjeni svi derviški redovi. Zatvorena je i muslimanska tiskara u Sarajevu i do 1964. godine bilo je zabranjeno izdavati islamske udžbenike u Jugoslaviji.¹ Međutim, neke od tih mera potajno su se kršile: i dalje su bili u optičaju islamski tekstovi, deca su se podučavala u džamijama, a studentska organizacija „Mladi Muslimani“ odupirala se kampanji protiv islama sve dok nekoliko stotina njenih članova nije pozatvarano 1949. i 1950. godine.¹

Službeni stav prema islamu izmenio se krajem pedesetih i početkom šezdesetih godina iz sasvim osebnog razloga: jugoslavenska muslimanska zajednica postala je tada oruđe Titove „nesvrstane“ spoljne politike.² Njeni predstavnici su nastupali kao predstavnici muslimana na skupovima zemalja Trećeg sveta, a muslimansko poreklo je postalo preporuka za napredovanje u jugoslavenskoj diplomatskoj službi.

Odnos komunističke vlasti prema religiji je s vremenom postajao manje rigidan, a državni ateizam je u pojedinim republičkim organizacijama SKJ, a samim tim i u republikama Jugoslavije formalno je napušten neposredno pred raspad SKJ 1990. godine.

U nastavku sledi zapisnik Mesnog Odbora Saveza Komunističke Partije Kruševa koji je održan 28. februara 1976. godine. Na dnevnom redu se našla i tačka o delovanju religije na sredinu. Iako se u Jugoslaviji službeno izmenio stav prema islamu, krajem pedesetih i početkom šezdesetih godina, na lokalnom nivou, u Gori, se i dalje raspravlja o „raščišćavanju sa religijom“ i o religiji kao „nazadnoj ideologiji“.

Pojedini članovi Mesnog Odbora Saveza Komunističke Partije Kruševa su među živima pa njihova imena i prezimena su označena brojevima.

¹ Povijest Bosne - Noel Malcolm

² A. Popovic, L' Islam balkanique, str. 347-353.

Zapisnik sa sastanka Osnovne organizacije Saveza Komunističke Partije (SK) Kruševo održanoj 28. II 1976. godine u Globočici za koji je određen sledeći dnevni red:

- 1. Dopuna plana rada OOSK Kruševo, zadaci u vezi sa intervjuom druga Tita „Vjesniku“*
- 2. **Religija i njeno delovanje u sredini***
- 3. Predavanje: „Nacija, nacionalno pitanje i borba SKJ za ravnopravnost naroda i narodnosti SFRJ“*

....

*II tačka - **Religija i njeno delovanje u sredini***

U vezi sa drugom tačkom dnevnog reda određena je radna grupa da pripremi uvodno izlaganje o ovom pitanju. Ovu grupu sačinjavaju Osoba 1, Osoba 2. i Osoba 3. Radna grupa smatra da je religija prisutna na ovom terenu i da se povećava a povećanjem materijalne baze pojedinih članova. Ističe negativan uticaj religije na omladinu i učenike. Učenici osnovne škole „5. Oktobar“ nisu obuhvaćeni nekom organizovanom religijskom organizacijom.

Oblici kroz koje se javlja religija među članovima naše organizacije su: redovno pohađanje džamije i vršenje obreda u kući. Religija je prisutna u običajima (svadbenim, zadušnicama i dr.). Religija je prisutna i kod sahrane. Radna grupa postavlja pitanje da li ima pojava religije kod pojedinih članova organizacije Saveza Komunističke Partije Kruševo?

Za naredni period predlaže se da se što više radi na marksističkom podizanju članova. Članovima se postavlja zadatak da rade na raščišćavanju sa religijom u porodici. Predlaže se i preduzimanje mera po statusu. Komisija predlaže da postavi pitanje dalje egzistencije članova koji se bave religijom.

1 - Grupa je dobro uočila vidove pojave religije. Ovo pitanje je postavljeno na dnevni red i pre trideset godina. Nešto je bilo mere ali i danas ima ostataka religije. Navodi primer Restelice gde je religija mnogo zastupljena. Osim ovoga

govori i o značaju vaspitanja na iskorenjivanju religije. Učenjem čovek beži od religije.

2. - Grupa je dobro „snimila“ situaciju. Ne slažem se konstatacijom da religija raste. Ja smatram da je ona u opadanju. Komunisti treba da kod svojih najbližih šire shvatanje da je religija nazadna ideologija. Teško je to što se religija ispoljava kroz običaje.

3.- Kod rešavanja ovog pitanja važno je na koji način treba sprečiti religiju. Ne treba religiju iskorenjivati zabranama i zakonima. Rad treba da se kreće u pravcu stvaranja uslova. Treba pojačati rad kod dece i u socijalističkom savezu.

4.- Ističe religiju u nekim selima na području naše opštine.

5.- Religija je prisutna ali je u opadanju naročito u svesti ljudi. Iznosi primer sahrane članova Saveza Komunističke Partije gde ih hodže sahranjaju.

6.- Religija je u opadanju ali je kod pojedinaca (materijalno situiranih) u porastu. Treba ovoj stvari prići svesnije i izneti konkretne slučajeve.

7.- Religija ima najveći uticaja po stvaranju morala. Navodi primere iz Biblije. Upoređuje moral religije i socijalistički moral.

8.- Daje zaključak o diskusijama o ovom pitanju. Konstatuje da je religija u porastu samo kod vernika ali ne i kod novih individua. Da se svi članovi Saveza Komunističke Partije aktivno uključe u suzbijanju religije, pre svega kod omladine i učenika. Predlaže stvaranje marksističkog krušoka pri omladinskoj organizaciji u školi. Predlaže da drug 7 priredi predavanje o korenima religije i moralu religije.

Treba usvojiti zaključke koje je usvojila radna grupa. Ističe problem sahrane članstva Saveza Komunističke Partije i problem sunečenja dece članova Saveza Komunističke Partije. Predlaže da organizacija preduzme mere protiv ovakvih članova. Postavlja zadatak odeljenju u Kruševu da preispita delatnost H. O. i da se preduzmu mere.

Zaključci koje je radna grupa predložila u dopune koje su članovi doneli prihvaćeni su jednoglasno.

Закључци

са саставна основне организације СК Крушево одржаног 28. 11. 1976. год. у Гловоцима за који је одређен следећи

Дневни ред:

1. Дневна планна работа СОСК Крушево задатим у вези са интервјуом група Грција „Вјесник“;
2. Реченица и цело деловање у средним „и“;
3. Предавање: Наука, научно-научно истраживање и борба СКЈ за равноправност народа и народних СФРЈ

I

Саставан је одржан, и у вези са изборним програмом дневни ред за дана објашњена, секуларној СОСК

ОК је у мноштво реченица и цело најважније делове интервјуа група Грција „Вјесник“. Замени је седењем крошњом догматизацијом која произилази из интервјуа група Грција. У програму је узнео задатке који предстоје и који треба да изврши СОСК Крушево.

Програм је, онакав каквао га је узнео седењем, довољан без додата и измета.

Целоки ствар из програма у саставу комисије за подготву борбена шовине и југославује. Најбољи пример који се данас у поручици Социјалистичког Савеза Крушево где је извршена организација друштвене шовине. На саставну поручицу одлучено је да и једно

za dzuřnjana pruvodena imovina nije na svijetu
sely. Nije važno je ni kao svijet sely ni ni
ali važno je da je ovo dzuřnjako.

U zmišljenu je formirana ko-
misija za dzuřnjaciju. Mi imamo primer dzuř-
njacije u selu i to je izdatena bazarana koja služi
kao boslasobitogena radna. Kada da se ne bismo je
izabrana komisija.

Šta kakav je ovaj dzuřnjanski
komisija.

II

U vezi sa dzuřnjanim pitanjem treba džeđene
je radna grupa da pripremi džeđeno izdatene o ovom
pitanju. Ovu grupu sastavljaju

1. Radna grupa koja da
je komisija priprema na ovom pitanju i da se poveća
a povećanje materijalne baze i džeđene radnika.

U ovom pitanju treba džeđene na omladnu i
džeđene. U ovom pitanju treba džeđene "i komisija" koja odje-
bica i nema organizovani komisijom organizacijom.

Odnosi kroz koje se javlja komisija među narodima
i ove organizacije su: redovno poslovanje i džeđene
džeđene u krugu. Komisija je priprema i džeđene

(svadbeni i za džeđene i džeđene). Komisija je priprema
i poslovanje. Radna grupa treba džeđene džeđene i džeđene
da ni ona koja komisija poslovanje džeđene džeđene
organizacije se krijevo?

za naredni period džeđene se da se ni

Велике профне на марксовом погледу класа
Класовна се постојећа задатак да се на
различитостима у земљишту у погледу. Према томе се
и предузимају мере на ситност. Земљиште урлаше
да постоје иницијалне да се изазивајује класова који
се налазе у земљишту.

Група је добро дошла у виду
појаве земљиште. Ова иницијална је постојећа на дрвени
ред и не издржава сортира. Неко је било неке од
и данас има остатака земљиште. Неколико примера
ниже где је земљиште много развојенија. Основна
својина и о значају васпитања на мекојем
земљишту. Једна је велика дефиниција.

Група је добро „својина“ својина.
Не само се конзервација да земљиште расте. Ја
својина да је она у објекту. Конзервација својина
кор својих најближих није свјетом да је да се
земљиште познато земљиште издржава. Неко је и
нико се земљиште и својина кроз својина.

Код земљишта ова иницијална својина је
на које нама својина својина земљишту. Не својина земљишту
и својина својина својина и својина. Ја својина
да се својина да у својина својина својина. Неко је
својина својина својина и својина својина.

Иницијална земљишту је нека својина
на својина својина својина.

Земљиште је својина својина
је у својина својина својина.

Износи црне сажаке главова СК изишоче
сахрањују.

Религија је у апагалу са
је пор редовнога (добра материјално асиму
ларних) у којимагу. Према овој свобори цркт
ресатије и узрети пензионе а аграјеве.

Религија има највећи бројаја по са
магу народа. Говори црне из Ендике. Говорије
мога религије и социјалистички мога.

Каје закључак а гиспајана
а олов ишвану. Колективне га је религија у
којимагу само пор верника али не и пор кових
нервизда.

Ка се сви главои СК апаго једна у суз
вијану религије пре свега пор ошорне и дрима.
Предане своборе материјалној кружана а
ошоранкиј организације у ишвану. Предане га
ррр
дрим прејаване а којема религије
и појану религије.

Према своборе закључке пор је јелијана једна
дрима. Мисли дрима сажаке главова СК и
дрима сунишана а га жеце Яково СК. Предане
га организација предане мере према ованих
главова. Постава зајаван оревену а кружана
га црнеија гелијоса. и га
не предану мере.

Закључак пор је једна дрима предане
и дрима пор је су главои дрима дримаија јелијоса.

На регио[redacted] [redacted] [redacted] се
опроне за средети саиса[redacted]. Провел је дуо само
[redacted] [redacted] је [redacted] ја се [redacted] не
опроне.

[redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]
[redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted] [redacted]

Займеру[redacted]

Сенжеру[redacted] ДОСК